

Várnai Zsuzsa:

„Сувениры Севера”

Kisebbségi identitás és diskurzus.

Óslakos közösségek reprezentációja a tajmiri közösségi médiában¹

Bevezetés

A tanulmány szociolingvisztikai keretben közelíti meg az óslakos kisebbségek helyzetének kérdéskörét, a nyelv, nyelvhasználat, kultúra és kisebbségi identitás kapcsolatait vizsgálva egy oroszországi város közösségeinek online reprezentációja kapcsán. Öt óslakos kisebbség megjelenését elemezi egy állami online újság híreiben, valamint a közösségek kulturális központjának közösségimédia-tevékenységében, és az eredmények alapján bemutatja, hogy az online kommunikációs és közösségi tér diskurzusaiban a kisebbségi identitás mely elemei jelennek meg, milyen hangsúlyokkal és milyen összefüggésekben. Különös figyelem irányul a nyelv dimenziójára, valamint a különféle – kisebbségi, valamint helyi és globális – identitások, identitáselemek kapcsolatainak vizsgálatára. A kutatás elméleti és módszertani háttérként a kritikai szociolingvisztika megközelítésére, különösen az identitáskonstruálás, szuperdiverzitás, multimedialitás fogalmaira épít az identitás jelzéseit az írott szövegeken kívül az online kommunikáció vizuális tartományaiban (képek, videó) is keresve.

A kutatás egy nagyobb projekt része, melynek célja a nyelvi és kulturális identitás, valamint a kisebbségek többnyelvű városi környezetbe történő beilleszkedésének vizsgálata az északi óslakos többnyelvű közösségek arktikus orosz és finn urbánus településeken élő képviselői körében. A kutatás során a arra keressük a választ, hogy milyen mértékben része a kisebbségi nyelv a kisebbségi identitásnak; a kisebbségi kultúra milyen más elemeit tudják megőrizni azok a közösségek, melyek a városba költözés következtében elszakadtak hagyományos életmódjuktól és környezetükről; hogyan viszonyulnak a vizsgált városban élő kisebbségi közösség tagjai a kisebbségi nyelvhez; mennyire van jelen a kisebbségi nyelv a közösség mindennapi életében, és ez hogyan vethető össze a beszélők nyelvi attitűdjével; valamint, hogy milyen szerepet játszanak az alternatív oktatási és kulturális intézmények és a közösségi média a kisebbségi kultúra és nyelv megőrzésében.

A kutatás kiindulási pontjában a nyelv áll. Az ENSZ ezt az évet (2019-et) jelölte ki az óslakos nyelvek nemzetközi évének. Ezért állítottuk mi is ezt az időszakot a kutatás középpontjába, hogy megfigyeljük, hogyan a nyelv jelenik meg a vizsgált közösségek életében, diskurzusaikban, hogyan jelenítik meg a közösségi médiában. A vizsgálat kiterjed arra, hogy a megfigyelt médiában hány poszt, cikk foglalkozik óslakos kérdésekkel. Van-e és milyen a reprezentációja az óslakos nyelveknek? Milyen etnikai csoportokat, kategóriákat említenek? Milyen kulcsfogalmak és kollokációk bukkannak fel? Hogyan tükröződnek az óslakos identitás nyelven kívüli elemei a megfigyelt médiában és ez hogyan tükröződik a vizuális, multimédia-i repertoárban?

¹ Jelen kutatás az NKFIH-11246 Kisebbségi nyelvek az urbanizáció folyamatában: a városi többnyelvűség összehasonlító vizsgálata sarkkörüi őshonos közösségekben című pályázat keretében készült.

Az internet, virtuális tér, kibertér és annak hatása a társadalomra

Az internet a társadalmi nyilvánosság tere. Az információs és kommunikációs technika új típusú tér-idő viszonyokat alakított ki, új lehetőségeket kínál. A technika egyre több gyakorlati hasznossággal tölti meg a virtuális teret és megváltoztatja az életmódunkat is.

A kibertér nem is az információ szállítására, feldolgozására van a legnagyobb hatással, hanem a társadalmi viszonyok, kapcsolatok alakulására. A kibertér képes befolyással lenni az éntudatra és a közösségre, a benne folyó interaktív társadalmi érintkezés jelentős hatással van egyes emberekre, megváltoztatja világnézetüket, értékrendjüket (S. McRae: 1997, Bellah, 1985). Egyszerre nyilvános és magántér, mely új terepet szolgáltat arra, hogy az egyéni és a kollektív identitás, illetve az egyén és a közösség közötti különbséget egyszerre éljük meg.

Sokan úgy gondolják, hogy az információs technika, a kibertér elpusztítja a kulturális és társadalmi kapcsolatok hagyományos formáit, elősegíti a globális kultúra terjeszkedését, így meggyengítve a helyi szokásokat, kultúrákat, hagyományokat. De jobban megfigyelve jelen kutatás is rámutat arra, hogy jelentős kölcsönhatást vehetünk észre a helyi és a globális szféra között, és kialakulnak a helyi jelleg új formái. Sok helyen a világon észrevették az ebben rejlő lehetőségeket és törekednek arra, hogy egyensúlyt teremtsenek a globális és a helyi jelleg között és legtöbbször kihasználva a kibertér adta lehetőségeket igyekeznek tökétesen kövacsolni kultúrájuk egyediségéből, a lokális jellegéből. Egyre többen ébrednek rá arra, hogy a kultúra kívánatos árucikk, vonzza a fogyasztókat, a beruházásokat és a turistákat. Ezért sok helyen a városok kulturális erőforrásait eladják, hogy így tőkéhez jussanak (S. Lash és J. Urry, 1994). A kibertér egy olyan sajátos közeg, amelynek segítségével a városok a fogyasztás odavonzására törekednek és átfornálják magukat. Egyre több és több városi vezető testület, kulturális intézmény létesít számítógépes helyet a városának a hálózaton, azzal a szándékkal, hogy jelenlétük a világhálón majd "eladja" a várost. Úgy tűnik, hogy a világ városai egyszerre két irányban fejlődnek. Egyre kevésbé különböztethetőek meg egymástól, globálisabb jellegűek, homogénebbek, mint korábban, egy másik szinten viszont úgy próbálják eladni magukat, mint egyedülálló, minden más helytől különböző térségeket, azért, hogy magukhoz vonzzák a fogyasztókat. Ami ebből kialakul, az a helyi és a globális, a hiteles és a nem hiteles, az egyedien helyi hangulatú és a helyileg jellegtelen bonyolult kölcsönhatása.

A közösségi háló nem egyszerűen csak kommunikációs csatorna, hanem fontos szerepet játszhat a szervezetépítésben, és az emberek mobilizálásban. Az internet biztosította gyors és olcsó információ-hozzáférés állampolgári aktivizmusra sarkall, amely összehozza az embereket és segíti őket a földrajzi és egyéb határok átlépésében, fokozza a közönség részvételét a társadalmi és a politikai színtereken. Olyan nyilvános tér, amely lehetőséget biztosít a társadalmi és politikai viták lefolytatására (Papacharissi 2003; M. Poster 1995).

Az interaktivitás e terület elsődleges meghatározója, ennek széles körű lehetőségeinek megteremtése tette a Facebookot egyedülállónak. Az interakció, a vélemények becsatornázásának, a közönséggel való „személyes” kapcsolat fenntartásának igénye, majd később a kommentelés lehetősége is megnyílt. A közösségi háló sajátos interaktivitást teremtett, mely különbözik mind a face-to-face, mind az online levelezési formáktól.

Kiemelkedő fontosságúak az identitást kifejező megnyilvánulások, melyekre a Facebook számos lehetőséget biztosít, a lájkolástól, a megosztáson keresztül, a kommentelésig, mellyel a közönség mobilizálódik és nemcsak az aktivitás, de a szimpátiája és elköteleződése is nő az adott ügy iránt.

A kibertér másik fontos sajátossága a fragmentáltság. Az online kapott információk többnyire fragmentált töredékinformációk, melyek a kérdésnek csak az egyik oldalát mutatják meg, vagy éppen véletlenszerűen összeállított véleményekből vagy állítólagos tényekből tevődnek össze. Mindez visszahat a környezetre, amelyben értékeinket kialakítjuk, és amelyben létrehozuk a valóságot. (Schement & Curtis 1997: 120).

A kutatás helyszíne: Dugyinka

Dugyinka Oroszországi kikötőváros a Jenyiszej partján, Szibéria legészakibb, sarkkörön túli részén. Közigazgatásilag öt tajmiri falu is hozzá tartozik: Volocsanka, Levinszkie Peszki, Potapovo, Uszty-Avam, és Hantajszkoe Ozero, melyek 90 km-től 340 km-ig terjedő távolságra találhatók Dugyinkától. A Krasnojarszki határterülethez tartozó Tajmiri (Dolgan-Nyenyec) járás székhelye.

Dugyinkában (a város hivatalos internetes oldala szerint a 2018. január elsejei adatok alapján) 21 978 fő, a 2010-es oroszországi népszámlálási adatok szerint 22 175 fő él (2002-ben 25 132, 1989-ben 32 325 főt számláltak). A várost a többségi orosz nemzetiségen kívül öt őslakos kisebbség lakja: legnagyobb számban nyenyec és dolgánok, ezen kívül nganaszanok, evenkik és enyec. Pontos adatokat a városi populáció etnikai megoszlását illetően ritkán publikálnak: 2005-ös adatok szerint a 25 000 lakosból 1328 őslakost számláltak, amely csupán a városi populáció 5,3%-a (Siegl 2013); a 2010-es népszámlálási adatok alapján a helyi adminisztráció adatai alapján a városban 786 dolgán, 390 nyenyec, 111 nganaszan, 71 evenki és 24 enyec él. Így az őslakosok a városi populáció 9,9 %-át teszik ki.

A város hivatalos nyelve orosz. Az őslakos népesség tagjai egyénenként és etnikai közösségenként nyelvtudásukat tekintve igen eltérőek és sokfélék. Ennek megfelelően nyelvhasználati szokásaik is igen változóak. Nagyon szűk, elsősorban az idősebb generációkhoz tartoznak azok, akik anyanyelvi szinten beszélnek és használják is nyelvüket. Ők dolgoznak többnyire azokban az oktatási és kulturális központokban, médiában, ahol az őslakos kisebbségi kultúra, nyelv és identitás megőrződhet. A közösségek nagyobb hányada azonban egyáltalán nem vagy csak alig ismeri anyanyelvét.

Nagyon finom mértékű revitalizációs törekvések is megfigyelhetők az utóbbi években a városban: családi klubok létesítése (nyenyec, dolgán, nganaszan), rendezvények, foglalkozások, nyelvtanfolyamok szervezése, „nyelvi fészek”, nyári iskolák, szabadegyetemek. Ezek azonban elsősorban ad hoc jellegű, projektekhez köthető kezdeményezések. A kisebbségi nyelvek oktatása néhány iskola kiváltsága csak, ezekben anyanyelvi tanárok és tananyagok hiányában is csak egy-egy nyelvet (nyenyec, nganaszan, dolgán) oktatnak. A tanulók heti 2-4 órában idegen nyelvként tanulhatják ezeket a nyelveket.

A korpusz

A vizsgálat és anyaggyűjtés egy éven át folyt 2019 januárjától decemberéig 3 teljesen eltérő műfajú, tematikájú és terjedelmű médiumban: a Városi Népművészeti Központ Dugyinka városi hivatalos oldalán megjelenő híreit; a Tajmiri Népművészetek Háza Facebook oldalán

megjelenő híradásokat és végül a krasznnojarszki területi online hírújságjának tudósításait figyeltük. Amíg az első két médium a népművészeti központok rendezvényeiről tudósít, addig a Tajmiri Telegraf a krasznnojarszki terület nem kizárólag kulturális eseményeiről ad híradást.

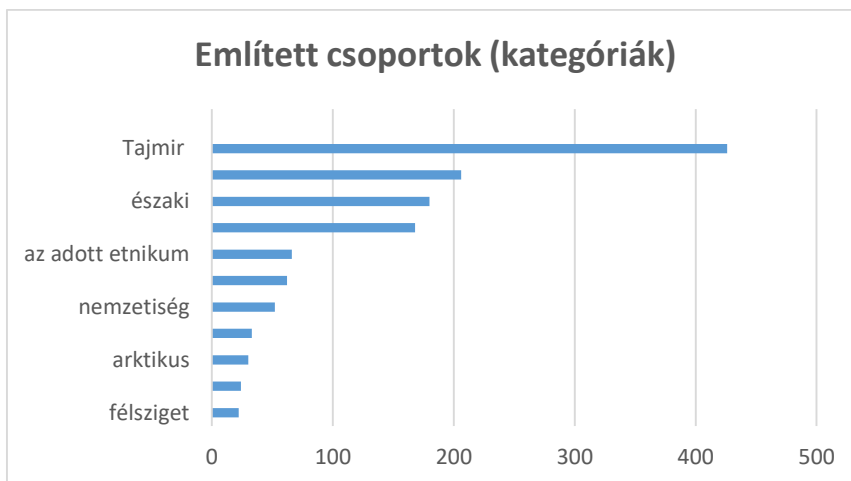
	Tajmir Telegraf A krasznnojarszki terület online hírújságja (TT)		Tajmiri Népművészet Háza (Csum) Facebook oldala (Cs)		Városi Népművészeti Központ oldala a hivatalos városi weboldalon (VNK)	
	össz.	őslakos	össz.	őslakos	össz.	őslakos
2019.						
Jan.	177	5	3	3	1	0
Febr.	221	6	5	4	6	3
Márc	214	3	4	4	2	0
Ápr-	224	2	7	6	4	2
Máj.	208	4	8	8	4	2
Jún.	208	2	0	0	1	0
Júl.	242	4	1	1	1	1
Aug.	196	6	5	5	2	2
Szept.	181	8	4	4	4	4
Okt.	244	7	10	9	7	7
Nov.	215	27	4	3	2	2
Dec.	220	9	10	8	3	2
Σ	2550	47	63	57	37	25

A 2019-es évet megvizsgálva az adatokból az látható, hogy értelemszerűen a tajmiri hírújság jellegéből, műfajából adódóan sokkal kiterjedtebb, ezért szignifikáns különbséget találunk az őslakos tematikájú hírek megjelenésében a másik két vizsgált médiumhoz képest (a híreknek csak 1,8 %-a foglalkozik az őslakos népekkel). A másik két vizsgált oldalon az őslakos témájú megnyilatkozások dominálnak (Cs: 90%, VNK: 67%). Műfajából adódóan természetesen a tajmiri hírmondó tematikája is szélesebb körű, nemcsak a népművészet, kultúra, nyelv, szokások témái jelennek meg a hírekben, hanem nyomatékos hangsúlyt kapnak a gazdaság és a politika kérdései is.

Őslakos nyelv használata a szövegekben

Őslakos nyelvű megnyilatkozásokat elvéve, nagyon kis százalékban találunk (Cs:17/ VNK:14/ TT:13). Ezek az említések szimbolikusak, indexális használatúak, kivétel nélkül elnevezések: művészeti csoportok, emberek, helyszínek, tárgyak, nevei: *Клуб «Май"ма»*; *участники семейного долганского клуба «Биирге»*; *по сказке «Нохо-богатырь»*; *«Счастливый из народа Ня»*.

Kisebbségi csoportok és kategóriák a szövegekben

A hírekben előforduló különböző csoportelnevezéseket, kategóriákat szemügyre véve a következőket állapíthatjuk meg: több nagyobb kategória gyakran fordul elő, pl.: *Oroszország* vagy *Oroszország kisszámú őslakos népei*, *Észak és Távvolkelet kisszámú őslakos népei*. Fontos megemlíteni azonban, hogy a kisebbségi/többségi szembenállás egyáltalán nem figyelhető meg. A kisebbségi lét egyáltalán nem jön szóba, ezeket a népeket őslakos, bennszülött népekként említik. A népek etnikai kategóriái mellett markánsan megjelennek a lokális kategóriák is, mint *tajmiri*, *északi ember*, *ennek a földnek a szülöttei*, *gazdái*, *a tundra emberei* kategóriák. Így hangsúlyosan kirajzolódik egy északi/tajmiri identitás, mely ezen öt őslakos kisebbséget mintegy összefogja és mely a közös sorsban, élőhelyben, életmódban ölt testet.

Korreláció az identításelemekkel

Projektünkben, ahogy fentebb említettem arra próbáljuk keresni a választ, hogy hogyan épül fel a kisebbségi identitás az egyén és a közösség számára és ebben a nyelv hol foglal helyet. Milyen mértékben része a kisebbségi nyelv a kisebbségi identitásnak? Ennek vizsgálatára egy saját módszert dolgoztunk ki. Megfigyeléseink során a következő fogalmakat határoztuk meg vizsgált kisebbségek identitásának elemeiként: rokonság, szülők nemzetisége; tradíciók és kultúra; nyelv; vallás; a múlt ismerete; genetikai hasonlóság. Mindezek alapján összeállítottunk egy olyan játékot, melynek során az adatközlők feladata, hogy fontossági sorrendbe állítsák az egyes identitásképző faktorokat megengedve nekik azt, hogy azonos fontosságúnak tartsanak akár több elemet is.

A közösségek adatait összevetve az elemzés során az egyes elemeket az egymáshoz való viszonyukban is vizsgáljuk majd így kapva képet arról, hogy a nyelvüket vesztő közösségek kisebbségi identitásának mely elemei azok, melyek az asszimiláció és a nyelvcsere során előtérbe lépnek. Az egyes elemeket a vizsgált három városi közösségre külön-külön állapítottuk meg. Az összevethetőség miatt törekedtünk az egyöntetűsége, de ez az elv maradéktalanul nem érvényesülhetett. Volt olyan elem, amelyet mindhárom őslakos közösség a magáénak mondhatott, de akadt olyan közöttük, amelyik csak az egyikre volt jellemző: például amíg a választási névjegyzékben való szereplés a finnországi számi közösség kisebbségi identitásának fontos eleme, addig ez az Oroszországban élők esetében teljesen elhanyagolható politika státuszuk különbözősége miatt. Vagy amíg a hagyományos

ételek az oroszországi közösségek identitásának fontos része, addig a finnországi számik esetében nem sorolandó az identitáselemek közé, hiszen a számi hagyományos ételek nem térnek el a többségi finn konyha ételeitől

Az identitás játékot Finnországban a számi közösségben már sikerült kipróbálnunk. 8 adatközlővel játszottuk végig a velük készített interjúk után (Duray 2018). Számi adatközlőink nyilatkozatait összesítve a következő sorrendet tudtuk felállítani:

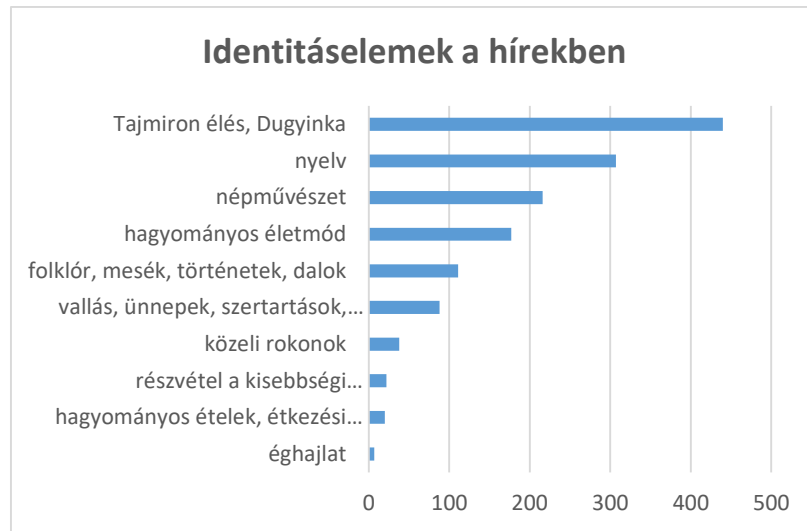
1. közeli számi rokonok
2. számi nyelv
3. számi közösséggel való kapcsolattartás
4. réntartás és az ahhoz kapcsolódó tevékenységek
5. számi népviselet
6. számi kézművesség
7. Lappföldön élés
8. választói névjegyzékben szereplés
9. halászat
10. számi hitvilág
11. részvétel a számi szervezetek tevékenységében
12. jojkák/jojkázás (számi énekfajta ismerete)
13. számi sátorban élés

Eredményeink a vártaknak megfelelően alakultak: a származás került az első helyre és úgy prognosztizáltuk, hogy ebben a közösségben fontos szerepet kap majd a réntartás és a nyelv, mindannak ellenére, hogy a nyelvhasználati szokások nem mutattak következetes korrelációt azzal, hogy ki minek tartja magát, illetve, hogy mit nevezett meg anyanyelvének. Azt várjuk a többi közösségben is, hogy nyelvváltás miatt az etnikai lét megőrzésének, az etnikai identitástudat, a származástudat és a csoportba való önbesorolás a kollektív kulturális tradíciókra tevődik át.

Az dugyinkai közösségben a következő identitáselemekkel dolgozunk (Várnai 2018, 2020):

1. közeli rokonok
2. nyelv
3. Tajmiron élés
4. hagyományos életmód
5. közösséggel való kapcsolattartás
6. részvétel a helyi szervezetek tevékenységében
7. népviselet
8. kézművesség
9. hitvilág, szokások, ünnepek
10. énekek, mesék, folklórkincs ismerete
11. hagyományos ételek
12. külső belső tulajdonságok

Ezeket az elemeket kerestük a vizsgált médiumok híreiben is: mely elemek jelennek meg a közösségi médiában és hány említés történik az egyes elemekre.

A külső belső tulajdonságok az egyetlen olyan, amely semmilyen formában nem fordult elő a hírekben. Ellenben megfigyelhető egy újabb elemre, a zord éghajlatra mint közösségformáló erőre történő utalás:

„Как мужество, терпение и мудрость помогли выжить им в этих вечных снегах в течение долгих тысячелетий?”

„Каким образом в нечеловеческих условиях арктического климата нашли они силы и место в душе для любви к этой суровой, но родной для них земле?”

„красота северянок в контрасте с суровыми условиями жизни их сила воли, умение сохранять и передавать традиции предков новому поколению”

„В описуемых условиях могут выжить только сильные телом и духом люди! Не представляю, чтобы коренные северные народы согласились-бы жить в Африке.”

„Hogyan segíthetett a bátorság, a türelem és a bölcsesség évezredekig fennmaradni az örök hóban?”

„Hogy találtak a sarkvidéki klíma ilyen embertelen körülményei között elég erőt és helyet a lelkükben ahhoz, hogy szeressék ezt a kegyetlen, de számukra ősi földet.”

„Az északiak szépsége abban az ellentétben rejlik, hogy a rideg életkörülmények ellenére erős az akaratuk és képesek tradícióik átadására az új generációnak.”

„A leírt körülményeket csak erős testben és a szellemben élő emberek élhetik túl! El sem tudom képzelni, hogy az északi őslakos népek vállalnák-e, hogy Afrikában éljenek.”

Értelemszerűen a közeli hozzátartozók a közösségi médiában nem tudnak olyan hangsúlyosan megjelenni, mint az egyének életében, de éppen ennek ellentett folyamatként a lokális identitás viszont sokkal hangsúlyosabb, a Tajmiron élés az első helyre került.

A nyelvvel kapcsolatos kulcsfogalmak és pozitív kollokációk

Mivel vizsgálataink középpontjában a nyelv áll, ezért a következőkben azt tekintjük át, hogy a *nyelv* milyen szókapcsolatokban fordul elő az online hírekben. Azt már láttuk, hogy nagyszámú említésben szerepel.

<i>нганасанский/энецкий/долганский/ненецкий язык</i>	nganaszan/ enyec/ dogán /nyenyec nyelvek
<i>уральскими тунгусскими языками / самодийских языков/ Языки Евразии языках коренных народов / Языки народов Таймыра / Языки и культура народов Севера</i>	uráli és tunguz nyelvek/ szamojéd nyelvek/ Eurázsia nyelvei őslakos népek nyelvei /Tajmir népeinek nyelvei /Az északi népek nyelve és kultúrája
<i>Международном Симпозиуме по языкам лингвистической типологии</i>	Nemzetközi Nyelvi Szimpózium nyelvtipológia
<i>изучение синтаксических структур языков отработать языковые грамматику искусственный язык</i>	a nyelvek szintaktikai struktúráinak tanulmányozása kidolgozni a nyelvtant mesterséges nyelv
<i>Международный год родных языков/ Международному году языков коренных народов</i>	A anyanyelvek nemzetközi éve / az őslakos nyelvek nemzetközi éve
<i>Дню языков коренных народов приняли участие в языковых играх сохранения языков коренных народов Севера</i>	az őslakos nyelvek napja részt vettek a nyelvi játékokban az északi őslakos nyelvek megőrzése
<i>развития языкового многообразия</i>	a nyelvi sokféleség fejlesztése

A legtöbb előfordulást az egyes nyelvek említése teszi ki. Megfigyelhetők olyan szókapcsolatok, ahol az egyes nyelvcsaládok nyelveit említik, nyelvészeti szakszavak, az őslakos nyelvek évének szintagmái. Van egy csoportja az említéseknek, ahol a nyelv pozitív, megőrzendő érték, tanulni és szeretni való, mint az *ősök nyelve*, a *nyelv varázsa*, valamint a *nyelv hatalmas ajándék*, pozitív kollokációkban fordul elő pozitív attitűdöt kötve hozzá, mely a beszélőközösség számára is fontos üzenet.

<i>желание обучаться языкам</i>	vágy nyelveket tanulni
<i>Язык моих предков</i>	az őseim nyelve
<i>изучать и любить свой язык</i>	tanulni és szeretni a saját nyelvedet
<i>Сохранение и развитие языков</i>	a nyelvek megőrzése és fejlesztése
<i>Язык великий дар</i>	A nyelv hatalmas ajándék
<i>„не ослабевает желание обучаться языкам, на которых говорят коренные народы нашего полуострова”</i>	„félszigetünk őslakos népei által beszélt nyelvek megtanulásának vágya nem gyengül”
<i>«Волшебство родной речи»</i>	Az anyanyelv varázsa "

Multimodális komponensek, a képi megformálás

A képi megformálás külön vizsgálatot igénylne. Itt most csak néhány olyan szembeötlő sajátosságot emelnék ki, amelyek kutatási témánk szempontjából fontosak, azaz az őslakos identitás városi környezetben való megformálását tükrözik. A képi megformálásról

elmondható, hogy nagyfokú keveredés figyelhető meg egyrészt az idősíkok, múlt és jelen, másrészt pedig a kultúrák között.

A nagy Argist ünneplő őslakos nő

A képen a háttérben egyszerre látunk lakótelepi házat és lábas házat a régi időkből, valamint modern anyagokból felállított őslakos sátrat nyenyec ornamentikával díszítve. Ebben a környezetben áll az ünnepen résztvevő dolgán nő hagyományos gyöngyből varrott ékszerekkel modern ruhában, melyre őslakos népviseletbe öltözött figurák vannak nyomtatva.

Dolgán népviseletbe öltözött táncsoport kezükben a Nagy Honvédő háború hőseinek arcképeivel

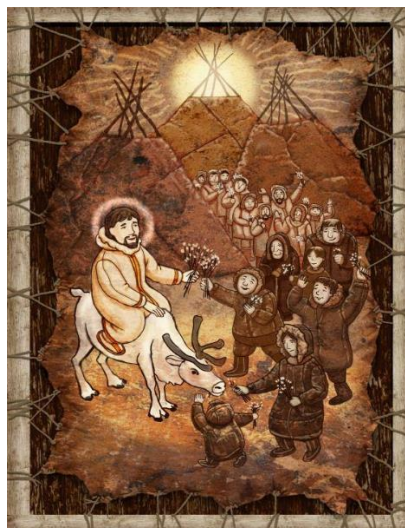

A Nagy Honvédő háborút ünneplő gyerekek

Mindkét képen az állami ünnepi (a Nagy Honvédő háború) műsor szereplőit látjuk. Az első képen a dolgán népviseletbe öltözött táncsoport tagjai tartják kezükben a háborúban elesett hősök arcképét, a másodikon a műsorban fellépő katonai ruhába öltözött gyerekeket látunk hagyományos hangszereken (dorombon és sámándobon) játszani.

Az állami nőnapra készült köszöntő virágokkal a háttérben doboló őslakos sámánasszony

A dolgánra fordított biblia könyvborítója

Az első képen a tradicionális kultúra jegyei (doboló sámánasszony) keverednek az állami ünnep motívumaival. A második képen a tradicionális kultúra stílusjegyeivel ellátott stilizált fa keretre feszített bőr képet figyelhetünk meg. A képen Jézus érkezésnek jelenetét látjuk, aki fehér rénszarvason érkezik hagyományos ruhában az őslakosok közé a háttérben sátrakkal. Mindebből a keveredésből megfigyelhető ma jelen és a múlt, a helyi és a globális, a tradicionális és a modern egyedien helyi hangulatú bonyolult kölcsönhatása.

5. Összegzés

Összefoglalva a tapasztaltakat elmondhatjuk, hogy a kisebbségek markáns online jelenlétben vannak a digitális térben, rendszeres és pozitív attitűd kíséri a megjelenésüket. A médiában folyó diskurzus felépít egy sajátos megalkotott világot, mely torzítja a valóságot, valamint az érkező információk fragmentált darabokként hoznak létre egyfajta konstruált képet. Problémák, vitatott kérdések nem jelennek meg a kommunikációban, csak áttételesen sejlenek fel:

„Компания поддерживает программы, направленные на улучшение качества жизни коренного населения Таймыра, уделяет внимание проблеме сохранения языков коренных народов Севера”

„Среди участников не раз была делегация Таймыра. Но в этом году в Якутск из-за отсутствия финансирования она не поехала.”

„A társaság támogatja a tajmiri őslakosok életminőségének javítását célzó programokat, odafigyel az északi őslakos népek nyelveinek megőrzésének problémájára”

„A résztvevők között nem egyszer volt már tajmiri küldöttség. De ebben az évben a finanszírozás hiánya miatt nem mentek Jakutskba.”

Több különböző csoport- és identitáskategória jelenik meg a hírek szövegeiben, de a helyi identitás kerül a legelső helyre, a középpontba. Az etnikai identitást sokféle módon

képviselik, gyakran és sok összetevővel, kiemelkedő helye van a lokalitásnak, a patriotizmusnak, egyfajta tundrai, északi, tajmiri identitásnak.

„людей, которые проживают на Таймыре, – „A tajmiron élő emberek – a legjobbak, самое лучшее, яркое, достойное” legnagyobbak, legnagyszerűbbek, leg tiszteletre méltóbbak”
„Самые самые СУПЕР Таймырцы” „A legeslegSZUPEREBB tajmiriak”
„великие патриоты северной земли” „Az északi föld legnagyobb patriótái”

Helyet kapnak a tipikus etnikai markerek, de más új összetevő is felbukkannak, mint politika, tudomány, éghajlat az online diskurzusban. Az őslakos nyelvek csak szimbolikus használatban jelennek meg, de nagyon szembeütőek (gyakran említik) és relevánsak. Erős pozitív hozzáállást közvetítenek a közösség felé.

Kihasnálva a kibertér adta lehetőségeket, a tajmiri online diskurzusban is megfigyelhető, hogy a város a fogyasztás odavonzására törekszik, hogy a világhálón "eladja" a várost. Hangsúlyozva az egyedi lokális jelleget megfogalmazódik egy „tajmiri brend”:

„Марка "Сделано в Арктике,, „Északi-sarkvidéken készült” made in Arctic
„высокий туристический потенциал „a félsziget nagy turisztikai potenciálja ”
полуострова”
„о фестивале «Фольклорная классика „A Tajmir Folk Classics fesztiválról, amely az Таймыра», который значится культурным északi terület kulturális márkája”
брендом северной территории”

Mindent összegezve az őslakos identitás és nyelv nagyon pozitív környezetben való tálalása és a sugallt attitűd, az idealizált problémamentes közvetített világban a valós nyelvi és kulturális helyzet ismeretében az őslakos népeket mintegy ékszerként felhasználva mutatják be ők észak szuvenirjei („Сувениры Севера”). Meg kell említenünk azonban, hogy helyzet mégsem annyira lehangoló, mivel a pozitív reprezentáció pozitív hatással van a közösségek attitűdjére és a városban összességében időről időre egyre markánsabban jelenik meg az őslakos identitás, melybe a nyelv is benne foglaltatik minden szintéren.

Felhasznált irodalom

Bell, D. (1981) The Social Framework of the Information Society. In T. Forester (ed.) The Microelectronics Revolution. Cambridge, MA: MIT Press.

Bellah, R.N. & R. Madsen & W.M. Sullivan & A. Swidler & S.M. Tipton (1985) Habits of the Heart. Berkeley, CA: University of California Press.

Duray Zs. 2018 "If you don't speak the language, you're excluded. You're a tough one, so to say.": Conceptions of being a Sámi today as reflected in interviews on language and identity with Sámi people in Enontekiö, Finland. *Finnisch-Ugrische Mitteilungen* 42: 1-51

Lash, S. and Urry, J. 1994. Economies of the Sign and Spaces. Sage, London.

Mészáros Rezső: A kibertér társadalomföldrajzi megközelítése Magyar Tudomány, 2001/7

Kling, R. (1996) Hopes and Horrors: Technological Utopianism and Anti-Utopianism in Narratives of Computerization, In R. Kling (ed.) Computerization and Controversy. Boston, MA: Academic Press.

Negroponte, N. (1998) Beyond Digital. Wired 6(12).

Papacharissi, Zizi 2003. A virtuális szféra. *Médiakutató* 4/1. 121-137.

Poster, M. (1995) The Internet as a Public Sphere? Wired 3(1).

Schement, J. & T. Curtis (1997) Tendencies and Tensions of the Information Age: The Production and Distribution of Information in the United States. New Brunswick, NJ: Transaction.

Siegel, Florian. 2013. The Sociolinguistic status quo on the Taimyr Peninsula. *Etudes finno-ougriennes* 45. 239–280.

Várnai, Zsuzsa (2018): In: *Kisebbségi nyelvek az urbanizáció folyamatában. A városi többnyelvűség összehasonlító vizsgálata sarkkörü őshonos közösségekben – Dugyinka*, In: - kétnyelvűség – hátrány vagy esély?, Újvidék, Szerbia: Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, (2018) pp. 99-108.

Várnai Zsuzsa (2020): „Identitásjáték” Az etnikus identitás összetevőinek vizsgálata arktikus népeknél [kézirat]

Wodak, R. - Meyer, M. 2009. Methods of Critical Discourse Analysis. London: Sage

<http://www.gorod-dudinka.ru/>

<https://www.facebook.com/kgbuktdnt/>

<http://ttelegraf.ru/>